

MILJØ

RAPPORT

ÅRSRAPPORT 2014 FOR ALLE SENTRENE

Energibruk

Klimagassutslipp

Avfall

HMS

Innhold

Sammendrag – Sektor Gruppen	3
1. Grønt lederskap og datagrunnlaget	8
1.1 Grønt lederskap	8
1.2 Datainnsamling og grunnlag for rapporteringen	8
2. Om Sektor og sentrene	9
3. Energibruk	13
3.1 Energiledelse	13
3.2 Enøkanalyser – gjennomførte og planlagte tiltak	13
3.3 Spesielle forhold i knyttet til perioden	13
3.4 Energibruk totalt og pr m ²	14
3.5 Energibruk fordelt på formål og energiforsyning fordelt på kilde	15
4. Klimagassutslipp	16
4.1 Utslipp fordelt på hovedkilder	16
4.2 Utslipp per kvm bruksareal	17
4.3 Utslipp per besøkende	17
4.4 Utslipp fra transport fordelt på formål og kilde	18
5. Avfall	19
5.1 Mengder og sortering	19
5.2 Tiltak avfall	23
6. Vann	24
7. HMS	25
7.1 Friskhetsgrad	25
7.2 Internkontrollsystem – avvik og gjennomføringsgrad	25
7.3 Gjennomført førstehjelpskurs og brannøvelser	26

Sammendrag – Sektor Gruppen

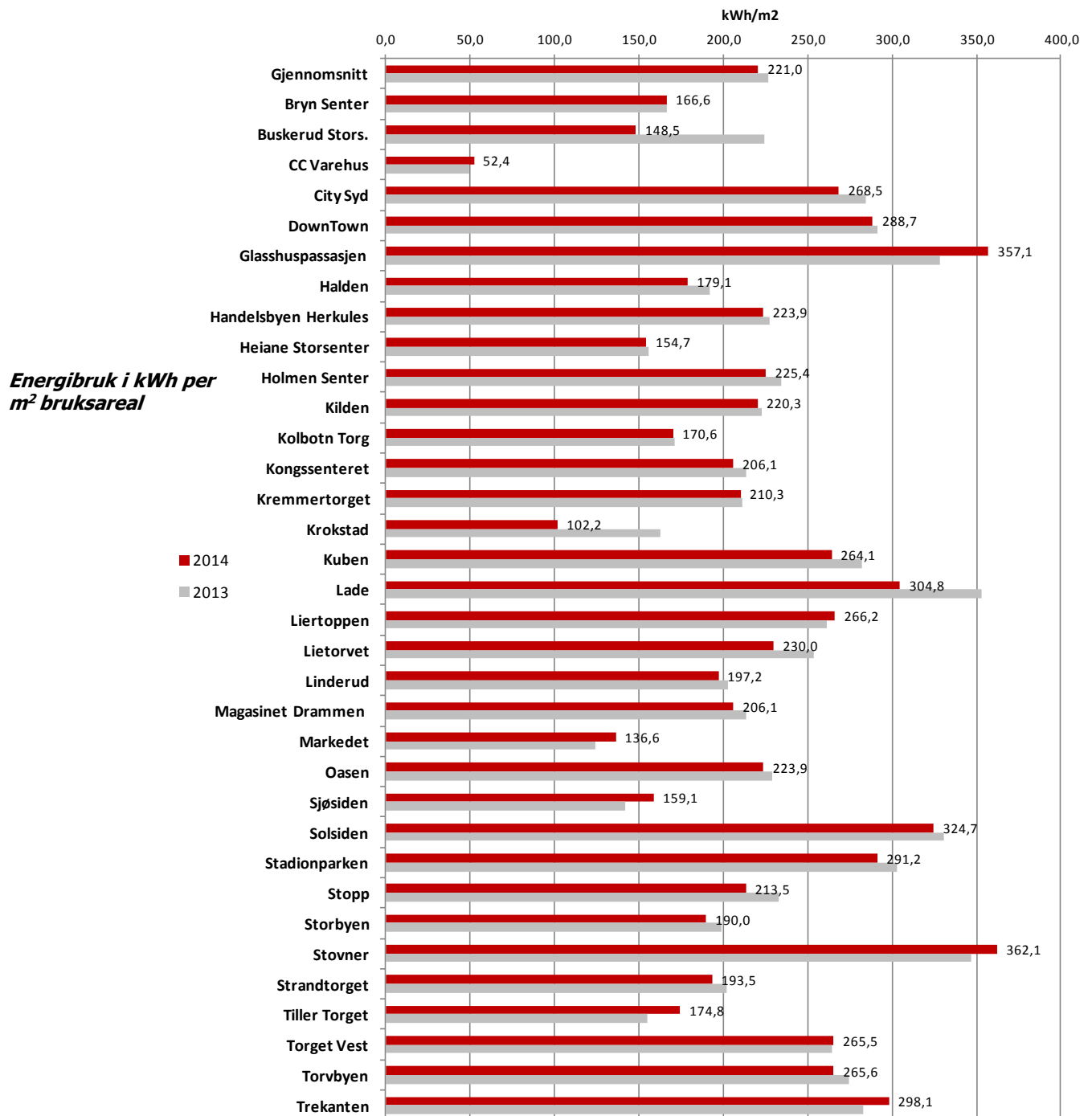
Sektor Gruppen AS eier og forvalter totalt 36 kjøpesentre og handels-eiendommer, hvorav 13 er kjøpesentre under forvaltning for andre eiere. Denne rapporten omfatter 34 kjøpesentre, se figur på side 4 for oversikt. Nøkkeltall i 2014 på området energibruk, miljø og HMS fremgår i tabellen nedenfor. Tallene er temperaturkorrigert. I tillegg til variasjon i ute-temperatur har endring i antall besøkende og omsetning innvirkning energibruk, avfallsproduksjon og transport. Sentrenes utvikling i miljø-prestasjon er derfor også beregnet som *utslippsendring per omsetning*, kg CO₂-ekv. pr. 1000 NOK.

Nøkkeltall	Enhet	Mål	2013	2014	Utvikling
Energibruk (kWh)	kWh totalt		200 763 696	189 837 146	-5,4 %
	kWh totalt (temperaturkorrigert)		202 764 276	197 467 571	-2,6 %
	kWh pr. m ² (temp.korr)	-4,0 %	226,8	221,0	➔
Klimagassutslipp (CO ₂ -ekv)	Tonn totalt		170 042	164 041	-3,5 %
	Kg pr. m ²		183,8	179,3	➔
	Kg pr. omsetning (1000 kr)		7,7	7,5	-2,7 %
Vannforbruk (m ³)	m ³ totalt		Ikke tall fra alle sentre	314 800	
	m ³ pr. m ²			0,43	
Avfall ¹ (kg)	Tonn totalt		7 714	9 790	26,9 %
	Kg pr. m ²		11,7	13,3	
	Sorteringsgrad	75 %	66,6 %	68,7 %	2,1 %
Internkontroll (%)	Gjennomføringsgrad - Leietakere	100 %	Ingen kvartalstall	64,0 %	➔
Friskhetsgrad	Ikke fravær	97 %	96,2 %	96,9 %	0,7 %

1) Avfallsmengder har økt fra året før bl.a. som følge av at flere sentre registrerer og rapporterer.

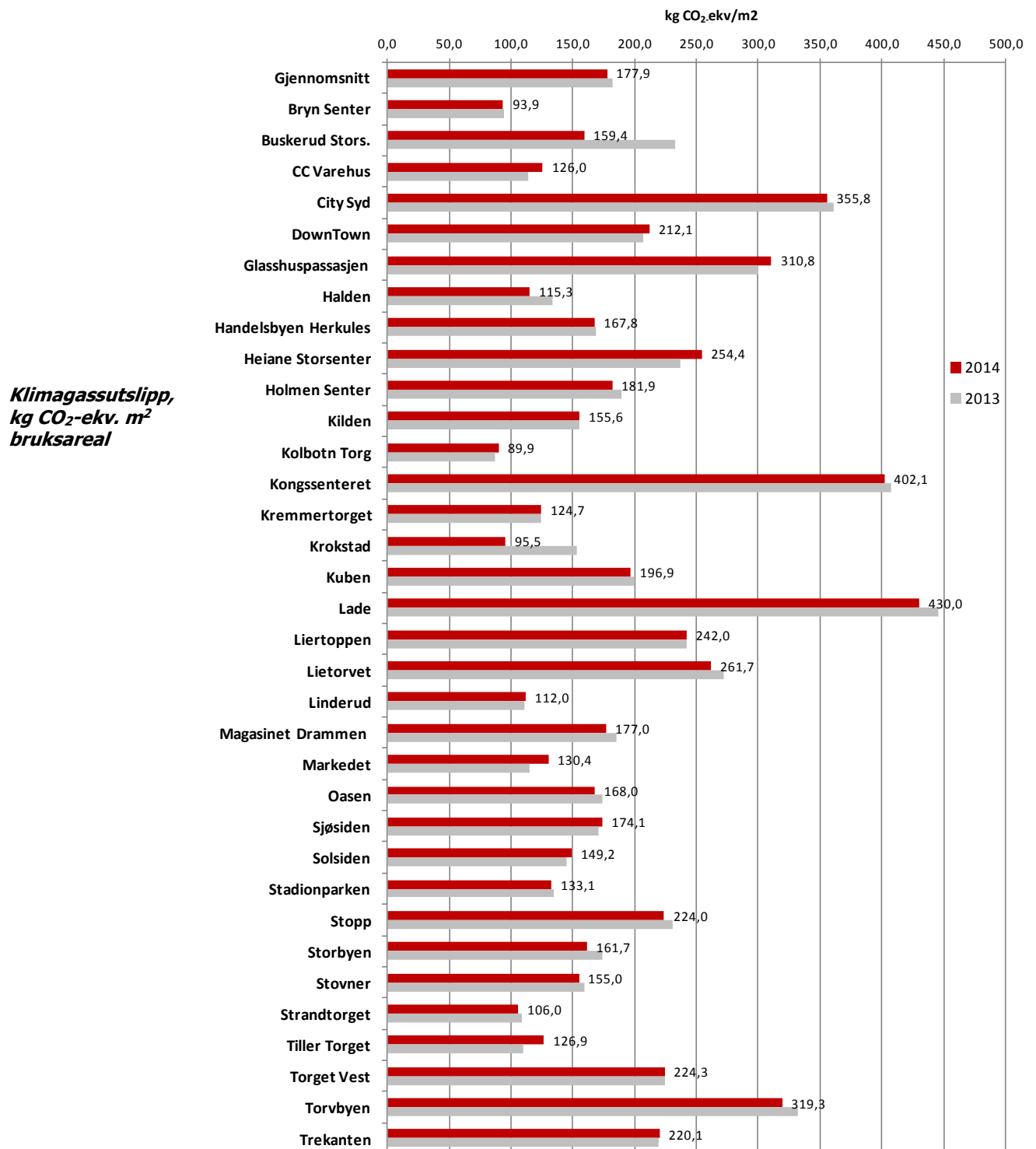
Energiforsyning og -bruk

Samlet energibruk på Sektor sine sentre var 197 467 571 kWh (temperaturkorrigert) i 2014. Spesifikt energibruk er 221,0 kWh/m² og energibruken er redusert med 2,6 % fra 2013. Figuren nedenfor viser energibruk per m² på de enkelte sentrene i 2014 og for året før. Detaljer om de enkelte sentre og utviklingen i energibruk og -forsyning vises fra side 16.

Klimagassutslipp

Samlet utslipp er fra Sektor sine sentre var 164 041 tonn CO₂-ekv i 2014. Spesifikt utslipp var 179,3 CO₂-ekv./m² og utslippene er redusert med 3,5 % fra samme periode i 2013. Figuren nedenfor viser utslipp per m² på de enkelte sentrene og for samme periode året før. Mer detaljer om utviklingen i utslipp av klimagasser på side 18.

Brannøvelser og førstehjelpskurs

Det er gjennomført førstehjelpskurs siste 12 månedene for 390 av de ansatte i Sektor sine sentre. Det er i 2014 oppgitt gjennomført brannøvelser for 2.035 ansatte, og utstedt 4.775 kursbevis i grunnleggende brannvern opplæring.

Gjennomførte mål for driftsselskapene i 2014

Målene til driftsselskapene for 2014 er kategorisert som følger:

Miljø

- Byggene skal kartlegges og/eller sertifiseres i henhold til miljøklassifiseringsverktøyet BREEAM-NOR In-Use i løpet av 2014.

Energi

- Detektere to gode ENØK-tiltak som gjennomføres i 2014. Tiltakene finansieres over driftsbudsjettet.
- Delta på kurs i reguleringsteknikk, mars 2014.
- De tekniske anleggene skal ikke gå på dager hvor det ikke er nødvendig.

Avfall

- Mål for sorteringsgrad for alle sentre er 75 %.
- Sentrene som har nådd sorteringsgraden, 75 % eller høyere, skal opprettholde denne.
- Hente inn matvarebutikkens avfall til Energinet.

Vann

- Detektere et vannbesparende tiltak som gjennomføres i 2014. Tiltaket finansieres over driftsbudsjettet.

ENØK og Enovaprosjekter

ENØK 2.0 ble etablert i samarbeid med Enova i 2010 for 22 av Sektor Gruppens sentre. Prosjektet ble avsluttet 31. desember 2014, og ferdigstilles i disse dager. Energibruken til sentrene har blitt redusert med totalt 15,3 gWh/år i denne perioden, dette tilsvarer årsforbruket til 765 boliger. Prosjektet har vært svært vellykket, og Sektor Gruppen har allerede etablert det neste prosjektet i samarbeid med Enova.

ENØK 3.0 omfatter alle kjøpesentrene og skal redusere forbruket med ytterligere 12,5 gWh/år innen 2018. Prosjektet består av over 150 tiltak hvor spennet strekker seg fra å bytte et par vinduer til større tekniske prosjekter. Driftspersonellet har selv kartlagt tiltakene og vil gjennomføre dette etter en foreslått fremdriftsplan for treårsperioden.

Oppsummering av Sektor Gruppen året 2014

Energi

Sektor Gruppen har en solid nedgang i total faktisk energiforbruk på 6,6 gWh fra 2013 til 2014. Av dette så har leietakerne redusert forbruket med 2,3 gWh. Reduksjonen til driftsselskapene skyldes i hovedsak et mildere klima i 2014. Temperaturkorrigering av energibruken viser til en total reduksjon på 1,5 gWh, som tilsvarer den reelle reduksjonen uavhengig av temperaturforskjellene. Sentrene som har vært under ombygging eller teknisk ombygging er utelatt fra denne sammenligningen

Vann

Vannforbruket på sentrene reduserer ytterligere i 2014, etter den store reduksjonen fra 2012 til 2013. Årets reduksjon er noe lavere, men viser at Sektor Gruppen også har fokus på en ressurs Norge har et overskudd på, men som andre land etterlengter. Sektor Gruppen ønsker et minimalt fotavtrykk fra sine sentre, og satser på at alle sentre skal ha timesavleste vannmålere innen utgangen av 2016.

Avfall

Sektor Gruppen har et felles mål om 75% sorteringsgrad for alle sine sentre (inkl. forvaltningsporteføljen). I 2013 var sorteringsgraden på 67 %, og har i 2014 økt til 68,7 %. Målet er nærmere enn noen gang, og fokuset på å nå gjenvinningsgraden opprettholdes for å redusere mengden restavfall og å øke mengden avfall som går til resirkulering.

Generelt om data

Energibruk er beregnet per m² bruksareal (ekskl. parkering). Oppvarmet areal er lik bruksareal (BRA) som er beregnet til å være 97 % av oppmålt totalt bruttoareal (BTA). Energibruk per m² per kvartal må multipliseres med 3-4 for å stipulere årlig energibruk.

System for innsamling, systematisering og kvalitetssikring av grunnlagsdata er under utvikling og har ikke funnet sin endelige form. Datagrunnlaget er dels innhentet av Sektor Gruppens egen stab, dels av AS Evotek og dels av Civitas AS på vegne av Sektor Gruppen. Civitas har ikke hatt anledning til å gjennomføre full kvalitetssikring av alle innsamlede data. Det tas derfor forbehold om feil i mottatt datagrunnlaget.

1. Grønt lederskap og datagrunnlaget

1.1 Grønt lederskap

Sektor Gruppen har de siste årene innført ”Grønt lederskap” i alle organisasjonsledd. Hovedmålene i sjekkpunkt grønt lederskap er **å redusere CO₂-avtrykket og å bedre arbeidsmiljø i alle ledd.**

Miljø- og samfunnsansvar som styrende faktorer løftes dermed inn i beslutningsprosessene ved investering, leieforhold, drift- og vedlikehold.

Kvantifisering og resultatrapportering er sentralt hvis dette skal fungere godt som styringselementer.

Klimagassutslipp fra transport og energibruk, avfallsproduksjon og sortering, vannforbruk og HMS er tidligere rapportert i ulike sammenhenger og publikasjoner, i all hovedsak samlet for alle sentre. I 2011 ble det blant annet utarbeidet en klimagassrapport som omfattet samtlige sentre (Civitas, 2011).

Sektor har besluttet at det skal utarbeides **kvartalsrapporter for det enkelte senter og samlet for de ulike eiere.**

Kvartalsrapportene skal gi en samlet oversikt over klimagassfotavtrykket fra drift av kjøpesenteret, mengder og håndtering av avfall, forbruk av vann, enkelte forhold innenfor HMS og hvilke forbedringstiltak som er iverksatt på de ulike temaene. Kvartalsrapportene skal inneholde detaljering og spesifikk informasjon for det enkelte senter som er tilstrekkelig til å måle endringer fra kvartal til kvartal, og effekter av iverksatte tiltak.

Det er en rekke tiltaksmuligheter som kan bidra til å redusere blant annet klimagassfotavtrykket fra kjøpesentrene i framtiden. Kvartalsrapporteringen inneholder ikke analyser av disse mulighetene i det enkelte senter. Men ved å følge utviklingen fra år til år etter hvert som det gjennomføres effektiviseringer og tiltak i sentrene vil effekten av tiltakene kunne måles. Samlet sett vil dette gi verdifull kunnskap om energi- og klimaeffektiv drift og virkninger av ulike tiltak som kan iverksettes ved rehabiliteringer og etablering av nye sentra.

1.2 Datainnsamling og grunnlag for rapporteringen

Sektor Gruppen måler, registrerer og kartlegger energibruk, persontransport, varetransport, avfallshåndtering, vannforbruk og HMS-forhold for alle sine kjøpesentre.

Det er laget rutiner og programvare for nettbasert registrering (Evotek, 2011/12), og det er etablert en beregningsmodell for klimagassutslipp basert på disse aktivitetsdataene (Civitas, 2011).

2. Om Sektor og sentrene

Sektor Gruppen AS eier og forvalter totalt 36 kjøpesentre og handelseiendommer, hvorav 13 er kjøpesentre under forvaltning for andre eiere. Denne rapporten omfatter alle 36 kjøpesentre. SG måler, registrerer og kartlegger energibruk, persontransport, varetransport, avfallshåndtering, vannforbruk og HMS-forhold for alle kjøpesentrene.

Beregning av energibruk og klimagassutslipp per kvadratmeter er i rapporten basert på oppvarmet bruksareal (BRA), og kan således avvike noe fra arealene oppgitt nedenfor.

Buskerud Storsenter & Krokstad Senter er i sum et av Buskeruds ledende kjøpesentre med over 90 butikker fordelt på ca 32 ulike bransjer. Buskerud Storsenter er på ca. 28 600 kvm (ekskl. parkering) og Krokstad Senter er på ca. 13 200 kvm (ekskl. parkering). De ligger begge i Nedre Eiker langs med rv.283. Det er årlig ca. 2 400 000 besøkende. Sentrene står overfor et spennende og omfattende utbyggingsprosjekt.

Glasshuspassasjen ligger midt i Bodø sentrum og består i dag av 12 butikker og 3 500 kvm. Det ligger midt i gågaten som går igjennom Glasshuset. Omsetning er på ca 90 mill og årlig besøkende ca. 500.000.

Heiane Storsenter er på 28.300 kvm og åpnet høsten 2008. ”Heianekryset” er det sentrale handelspunktet på Stord. Omsetning er på ca 350 mill og årlige besøkende ca. 3.4 mill.

Herkules i Skien er på 77.300 kvm og et av to store i Telemark. Senteret ligger i randsonen av Skien sentrum i et godt etablert handelsområde. Senteret har tatt i bruk ny miljøteknologi for energisparing og avfallshåndtering. I løpet av 2010 styrket Herkules sin posisjon gjennom åpning av en egen storhandelspark. Omsetning er på ca 1 285 mill og årlig besøkende er ca 2.8 mill.

Kilden Kjøpesenter i Stavanger ligger i Hillevåg, som er en bydel i sterk vekst. Høsten 2007 gjenåpnet senteret etter en omfattende utbygging/rehabilitering – med 60 butikker, 28.000 kvadratmeter handelsareal og 350 p-plasser. Omsetning er på ca 730 mill og årlig besøkende ca 1.8 mill.

Kolbotn Torg er på 45.700 kvm og ligger i Oppegård kommune. Nærheten til Oslo gjør det lett å komme dit med tog og buss. Totalt har senteret 70 butikker, et bredt helsetilbud og gode parkeringsmuligheter. Omsetning er på ca 640 mill. Årlige besøkende er på ca 1,9 mill.

Kongssenteret ligger midt i sentrum av Kongsvinger. Etter en større utvidelse og ombygging gjenåpnet senteret i april 2001. Kongssenteret er på 21.800 kvm og har over 40 butikker på ett plan, og er et av de største i Hedmark fylke. Senteret trekker publikum fra et stort omland. Det planlegges en sammenføyning av Kongssenteret og Brusenteret. Omsetning er på ca 320 mill og årlig besøkende er ca. 1.3mill.

Kremmertorget er på 25.500 kvm og ligger i sentrum av Elverum som er regionssenter for Sør-Østerdal. Utviklingen av Kremmertorget har pågått gjennom flere år og senteret er en markedsleder i regionen. Utvidelses- og moderniseringsprosjektet ble endelig ferdigstilt våren 2012. Omsetning er på ca 390 mill og årlig besøkende er ca 1.5 mill.

Lade er sentralt plassert langs Haakon VII's gate i Trondheim, og ligger i bydelen med samme navn. Eiendommen åpnet våren 2008 etter en omregulering til handel av ulike varegrupper. Totalt er Lade på 35 mål hvorav ca. 9.000 kvm er bebygd. Omsetning er på 230 mill og årlige besøkende er ca. 900.000.

Liertoppen Kjøpesenter er godt eksponert langs E18 mellom Asker og Drammen. Daglig passerer 39.500 biler forbi senteret som har 1.300 parkeringsplasser. Senteret har mer enn 90 leietakere og er et av Buskeruds største kjøpesenter med 34.800 kvm. Omsetning er på ca 970 mill og årlig besøkende er ca 1.8 mill.

Lietorvet er nærsenteret for øvre del av Skien sentrum på 11.800 kvm, med god parkeringsdekning. Senteret ble oppgradert og utvidet for noen år tilbake, og har nå om lag 11.900 kvadratmeter med butikker og parkering. Omsetning er på ca 410 mill og årlig besøkende er ca 1.6 mill.

Linderud ble bygget i 1967 og var Norges første bilbaserte kjøpesenter. Senteret ligger i Bjerke bydel i Oslo på sørsiden av Trondheimsveien, ca. 4 kilometer nord for Sinsenkrysset og sentralt i Groruddalen. Senteret har vært igjennom en omfattende ut- og ombyggingsfase med total rehabilitering. Senteret har i dag 60 butikker og 20 leietakere fordelt over 4 plan og 32.600 kvm. Linderud har ca. 360 parkeringsplasser, men også god kollektivdekning. Omsetning er på ca 670 mill og årlig besøkende ca 2.3 mill.

Magasinet Drammen ligger midt i Drammen sentrum. Senteret ble åpnet i 1992 og har siden slutten av 2006 vært gjennom en omfattende rehabilitering/ombygging av fellesarealer, bygningsmasse og butikker. Arbeidet ble ferdigstilt i september 2008. Senteret er på 52.700 kvm. Omsetning er på ca 450 mill og årlig besøkende ca 3,4 mill.

Solsiden Senter i Nedre Elvehavn i Trondheim er på 17.100 kvm og ble bygget i 2000. Det ligger ved Nidelvens utløp. Senteret er et av de største i Trøndelag med nær 60 butikker og 650 p-plasser under tak. Omsetning er på ca 1020 mill og årlig besøkende er ca 2.7 mill.

Stopp er på 15.900 kvm og ligger sentralt midt i handelsområdet langs E6, like utenfor Sarpsborg sentrum. Flere større aktører har etablert seg i nærheten. Omsetning er på ca 350 mill og årlig besøkende er ca 970 000.

Storbyen i Sarpsborg regnes som regionssenter for Østfold på grunnlag av størrelse og tilbud. Senteret er en viktig pådriver for økt aktivitet i sentrum av byen med beliggenhet midt på torget og med busstasjonen som nærmeste nabo. Senteret er totalt på 49.800 kvm og har totalt 23.200 kvm med butikker og gode parkeringsforhold. Senteret har ca 2,9 mill besøkende i året.

Trekanten er på 43.900 kvm og fremstår nå som en naturlig forlengelse av gågaten og sentrumshandelen i Asker, og er delvis integrert med kulturhuset. Omsetning er på ca 830 mill og årlig besøkende er ca 5.5 mill.

Oasen er på ca 40.000 kvm og ligger ca 10 minutters kjøring fra Bergen og betjener vel 30.000 innbyggerne i Fyllingsdalen. Senteret har mange innganger og godt med parkeringsplasser. I tillegg er Oasen knutepunkt for all busstrafikk for Bergen og omegn. Senteret oppleves derfor som svært tilgjengelig og effektivt. Oasen 4 er under utbygging og i 2013 utvides det nye bygget med 8000 kvm forretnings- og fellesareal i 2 etasjer. Det nye parkeringsanlegg er fordelt på 2 etasjer under bakken. Omsetning er på ca 850 mill og årlig besøkende er ca 4.0 mill.

Sjøsidan er på ca 18.000 kvm og har en omsetning er på ca 360 mill og årlig besøkende er ca 1.0 mill.

Down Town er på ca 52.300 kvm og ligger i Porsgrunn sentrum, i hjertet av Grenland. Senteret har 90 butikker og 1200 parkeringsplasser og bussforbindelse rett utenfor døren. Omsetning er på ca 900 mill og årlig besøkende er ca 3.0 mill.

Halden Storsenter er på 20.100 m². Med sine 34 butikker ligger Halden Storsenter godt integrert som en del av Halden sentrum - på nordsiden av byen der hovedtyngden av det tradisjonelle handelslivet ligger. Senteret har ca 1,1 mill besøkende i året og omsetter for ca 160 mill.

Markedet i Haugesund er byens kjøpesenter og har i dag 24 butikker. Det er gode parkeringsmuligheter ved senteret med eget parkeringsanlegg under senteret. I tillegg er det også et kommunalt parkeringshus vegg i vegg med senteret. Senteret er på ca 26 200 m². Det har ca 1 mill besøkende i året og omsetter for ca 340 mill.

Stovner Senter ligger i et tett befolket område øverst i Groruddalen i Oslo. Senteret har blitt et bydelssenter og knutepunkt for lokalbefolkningen med sin direkte tilknytning til buss og t-bane. Det har ca.100 butikker på 86 900 m², og det jobbes med planer om utvidelse på ca. 3000 kvm, samt en oppgradering av eksisterende senter. Det har ca 4,2 mill besøkende i året og omsetter for ca 920 mill.

Torvbyen er Østfolds største kjøpesenter og med 85 butikker. Senteret ligger midt i Fredrikstad sentrum. Bussterminalen ligger i bygget og det er ca 2 minutter til jernbanestasjonen. Senteret er på 27 600 m², har ca 3,8 mill besøkende i året og omsetter for ca 925 mill.

Holmen Senter ligger i Asker kommune like ved E18 og Slemmestadveien. Senteret består av en ny og en gammel del som henholdsvis er fra 1966 og 1996. Den nye delen er totalrehabilitert og nyåpnet i november 2008. Senteret omsetter for ca 600 mill og er på 38.200 kvm, hvorav 16.300 kvm er handelsareal fordelt på 50 butikker. Årlig besøkende er ca 2,2 mill.

City Syd er Midt-Norges største kjøpesenter, og ligger ca 9 km sør for Trondheim sentrum. Senteret er sentralt beliggende i bydelen Tiller, og fyller rollen som både regionsenter og lokalsenter. Siden åpningen i 1987 har City Syd vært en av Trøndelags mest kjente merkevarer. Senteret har

en mangfoldig butikkmiiks med 70 butikker og 1000 gratis parkeringsplasser. Det er ny forbedret adkomst fra E6 og gode kollektivforbindelser i området. Årlig besøkende er ca 4,2 mill og det omsettes for ca 2 milliarder kroner.

Tiller Torget åpnet dørene i 2004 og har siden den gang bidratt til å utvikle Tiller til et populært handelsområde i Trondheim. I dag består Tiller Torget av 17 butikker fordelt på 26 000 kvadratmeter. Senteret har 200 p-plasser på p-dekke og 300 p-plasser i parkeringskjeller. Årlig besøkende er ca 0,5 mill.

CC Drammen ligger på vei inn til Drammen etter avkjøringen fra E18. Senteret er på 20 800 m² og består av 30 butikker. Det har ca 0,9 mill besøkende i året og omsetter for ca 260 mill.

Stadionparken butikkssenter med sin 25 butikker er på ca. 23 000 m² og ligger i Hinna Park, i tilknytning til Viking Stadion og sentralt mellom Stavanger sentrum, Sola flyplass, Forus og Sandnes. Buss- og togstasjon finner du 50 meter fra senteret. Senteret åpnet i oktober 2005 og omsetter for ca. 250 mill og har ca. 1 mill besøkende i året.

Strandtorget er med sine ca. 28 000 m² og over 55 butikker det største kjøpesenteret i Lillehammer-regionen og en del av Strandtorget Handelspark. Omsetningen er på ca 1200 mill kroner. Senteret ligger både nær sentrum og er godt eksponert langs E6 ved avkjøringen til Lillehammer. 18. november 2010 utvidet senteret med en ny etasje. Besøkende er ca. 1 700 000 i året.

Torget Vest har et totalareal på 10.000 kvadratmeter og 34 leietakere, og omsetter for ca 275 millioner kroner i året. Besøkende i året er ca 1,1 mill.

Bryn Senter åpnet i 1992 og er på 40.700 m² med 45 butikker. Senteret ble oppgradert innvendig i 2002 og i 2010. Senteret er både bydelssenter og regionssenter for Oslo øst og syd og omsetter for ca 760 mill og har ca 2,1 mill årlig besøkende.

Kuben Hønefoss er en naturlig del av sentrum i byen, og det største i sitt markedsområde. Senteret har umiddelbar nærhet til gågate og kollektivtilbud, samt eget parkeringshus i 3 etasjer. Det er på 43.300 kvm, har 60 butikker og trekker kunder fra et stort omland. Senteret har god tilgjengelighet og gode parkeringsforhold, gode avkjøringsmuligheter fra hovedvei, tilrettelegging for offentlig kommunikasjon. Omsetning er på ca 560 mill kr. og har ca 1,9 mill årlig besøkende.

3. Energibruk

3.1 Energiledelse

Energi- og miljøoppfølgingssystem er innført i Sektor Gruppen . Det vil si at formålsfordelt energimåling følges kontinuerlig. Oppstår det avvik fra forventet energibruksprofil oppdages dette tidlig, årsakene kartlegges og tiltak kan iverksettes umiddelbart.

3.2 Enøkanalyser – gjennomførte og planlagte tiltak

Det er utført Enøkanalyser ved alle sentre i Sektor Gruppens portefølje. Det er identifisert effektiviseringspotensial, foreslått mål og tiltak. Målene er ikke bindende per senter men har dannet grunnlaget for Sektors avtale om støtte fra Enova og de overordnede målsettingene om innen 2015 å oppnå:

- Redusert energibruk med 15 GWh
- Redusert klimagassutslipp med 20 prosent

Alle sentre rapporterer hvert kvartal på påbegynte eller gjennomførte tiltak siste kvartal og planlagte tiltak neste kvartal. Det gis en kort beskrivelse av tiltakene og konsekvensen av disse. I årsrapporteringen gjøres det en samlet effektberegning av de gjennomførte tiltak siste år.

Gjennomførte tiltak i Sektor Gruppens 20 sentre i 2014 samt påbegynte/planlagte tiltak oppsummeres i eget vedlegg.

3.3 Spesielle forhold i knyttet til perioden

Det omtales nedenfor spesielle forhold/endringer knyttet til hvert enkelt senter i den aktuelle perioden.

Buskerud Storsenter: Bygging av ny COOP OBS er nå ferdig, men mangler noe data

Kilden: Senteret er under ombygging

Kongssenteret: Har hatt oppgradering av tekniske anlegg - kjølemaskin og varmepumpe.

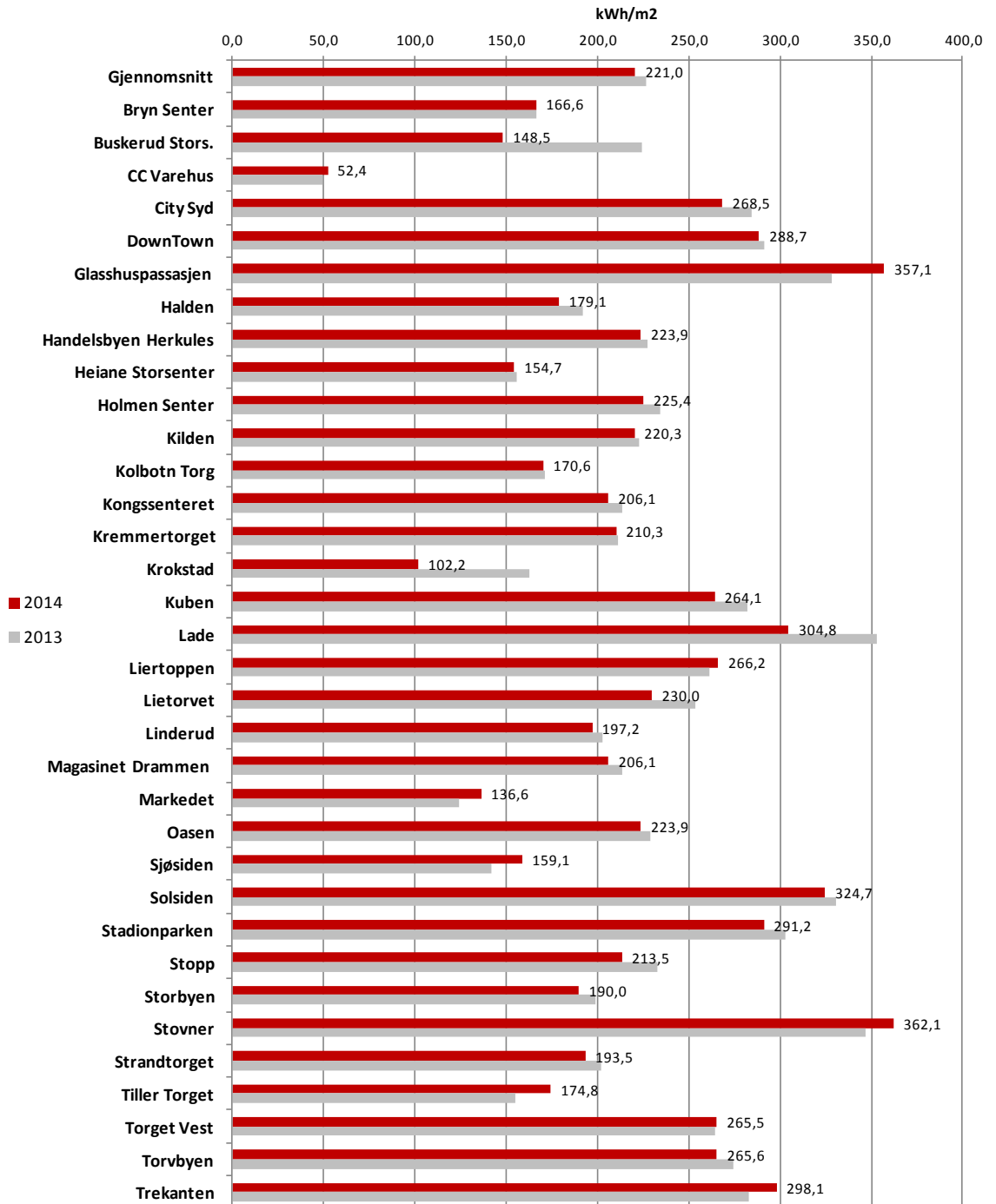
Krokstad: Meny har flyttet og senteret er under ombygging.

Lade: Meny har redusert sitt lokale

Oasen: Senteret har åpnet ny energisentral i ny del (utvidet med ca 8000 m² i 2013)

3.4 Energibruk totalt og pr m²

Samlet energibruk på Sektor sine sentre var 197 467 571 kWh (temperaturkorrigert) i 2014. Spesifikt energibruk er 221,0 kWh/m² og energibruken er redusert med 2,6 % fra 2013. Figuren nedenfor viser energibruk per m² på de enkelte sentrene i 2014 og for året før..

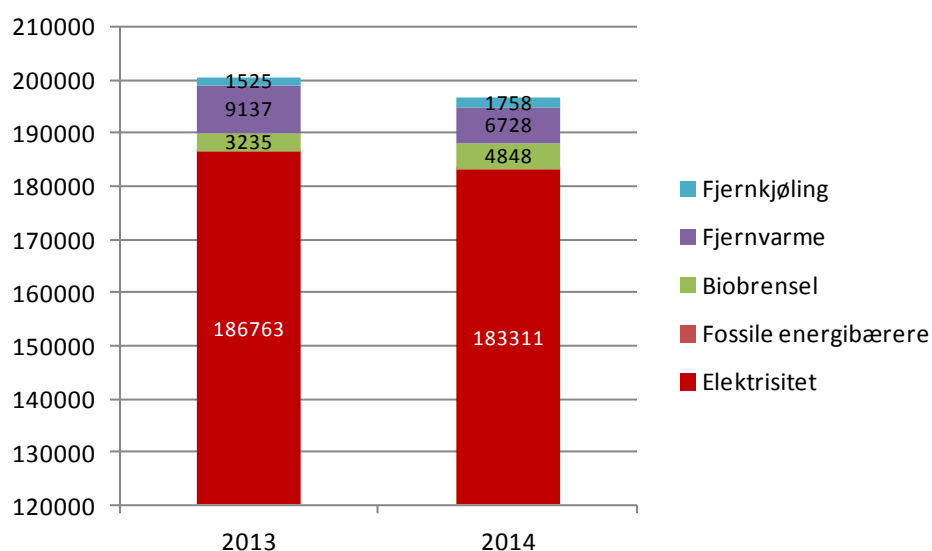

Figur 2: Energibruken pr m² (ekskl. park) for Sektor sine sentre i 2014

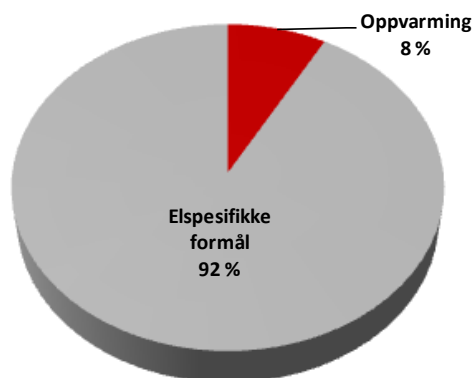
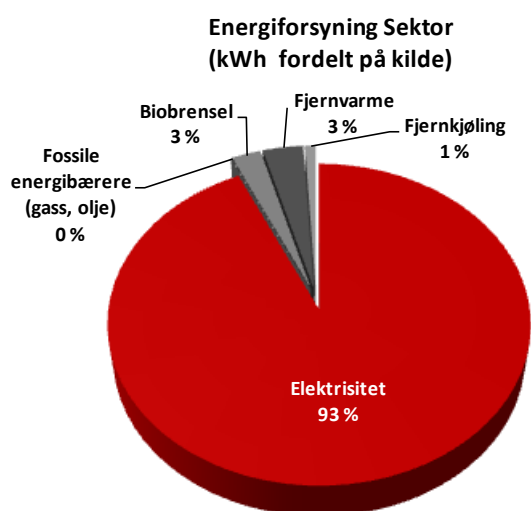
3.5 Energibruk fordelt på formål og energiforsyning fordelt på kilde

Energiforsyningen til Sektor sine sentre i 2014 er 93 % elektrisitet og 3 % fjernvarme, 1 % fjernkjøling, tilnærmet 0 % fossile energibærere og 3 % biobrensel, se figur 4. Kolbotn Torg, Linderud, Kremmertorget, Lade, Kongssenteret, Solsiden, Stadionparken og City Syd er tilknyttet og bruker fjernvarme. Solsiden og Stadionparken benytter fjernkjøling. Trekan-ten her egenprodusert nærkjøling. Kilden, Heiane, Kongssenteret, Oasen og Sjøsidan har egne fossilbaserte (olje/gass) kjelanlegg. Stovner og Hei-ane benytter biobrensel.

Energibruken i Sektor sin sentre er ca 8 % oppvarming og ca 92 % el-spesifikke formål, dvs. belysning, kjøledisker, ventilasjon, PC'er og annet elektrisk utstyr. Det elspesifikke forbruket er ikke formålsfordelt.

nyning på kilder i 2014 (1000 kWh).

Figur 4: Fordelingen av energiforsyning 2014 på kilder og hovedformål.

4. Klimagassutslipp

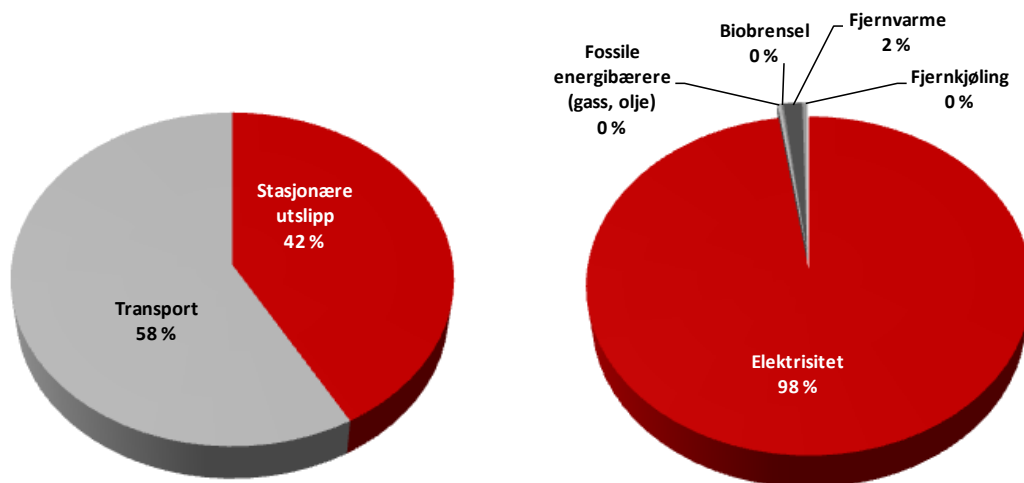
4.1 Utslipp fordelt på hovedkilder

Klimagassutslipp forårsakes av energibruk til drift av bygg og transport av ansatte, kunder, varer og tjenester. Sektor sine sentre slapp samlet ut 164 041 tonn CO₂-ekv i 2014, herav 66.910 tonn fra oppvarming og el-spesifikke formål (stasjonære utslipp) og 93.113 tonn fra transport.

Utslipp av klimagasser i 2014 fra person- og varetransport til og fra senteret utgjør 58 % og stasjonær energibruk i drift av senteret utgjør ca 42 %, se figur 5.

De stasjonære utslippene er 98 % fra elektrisitet og 2 % fra fjernvarme og tilnærmet 0 % fra fjernkjøling, fossile energibærere og biobrensel.

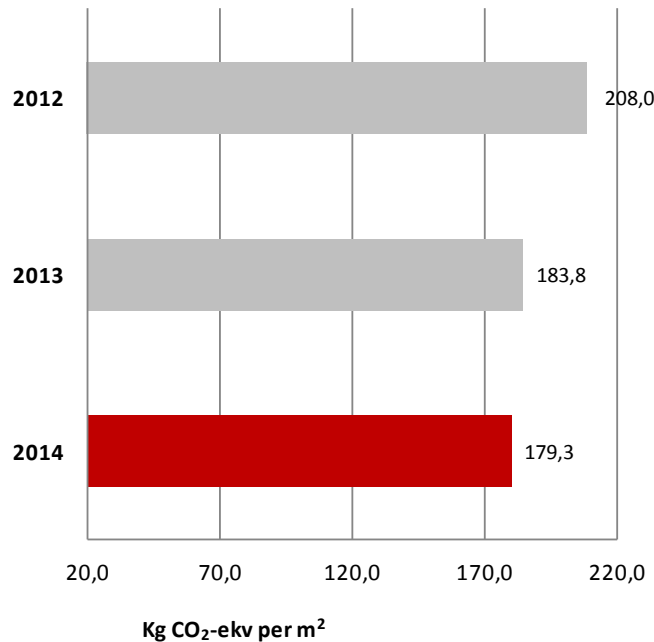
I beregninger av klimagassfotavtrykk legges det utslipp på elektrisitetsbruk i henhold til måten elektrisiteten produseres på. Alle beregninger er basert på at Norge er en del av et europeisk marked og el-produksjonsmiks med betydelig innslag av gass-, olje- og kullfyrt kraftverk. I denne rapporteringen er det ikke tatt hensyn til at Sektor Gruppen kjøper opprinnelsesgrantier for strøm som medgår til drift av sentrene.

Figur 5: Utslipp fordelt på transport og stasjonær energi, og sist nevnte fordelt på energikilde. Andel transport er basert på ny brukerundersøkelse i 2014.

4.2 Utslipp per kvm bruksareal

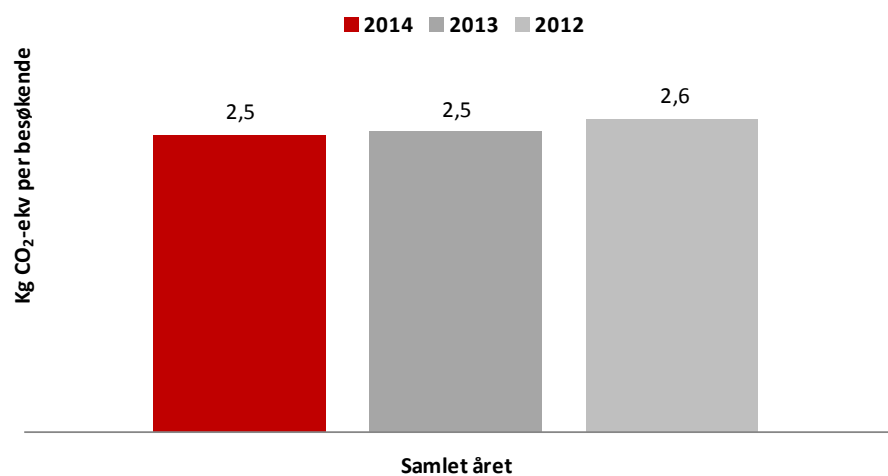
Samlet utslipp er fra Sektor sine sentre var 164 041 tonn CO₂-ekv i 2014. Spesifikt utslipp var 179,3 CO₂-ekv./m² og utslippene er redusert med 3,5 % fra samme periode i 2013. Figuren nedenfor viser gjennomsnittlig utslipp per m² og for samme periode året før.

Figur 6: Samlet utslipp CO₂-ekv per m² bruksareal

4.3 Utslipp per besøkende

I figur 7 sammenlignes utslipp per besøkende med samme periode året før. Sektor ligger likt forrige periodene i utslipp per besøkende.

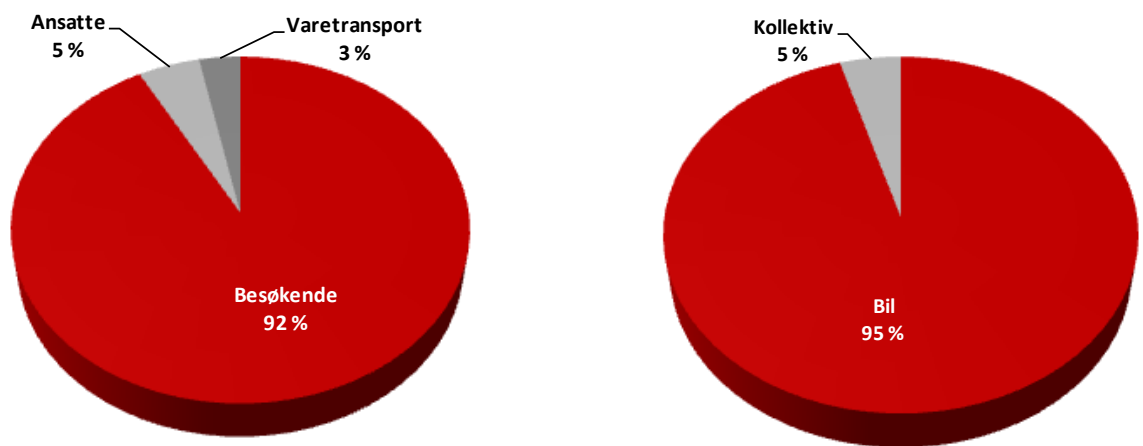

Figur 7: Utslipp per besøkende. (kg CO₂-ekv)

4.4 Utslipp fra transport fordelt på formål og kilde

Utslipp fra transport i tonn CO₂-ekv. i 2014 fremgår av figur 8. Sektor sine utslipp er i all hovedsak forårsaket av de besøkende, 92 %. Varetransporten bidrar med 3 % og de ansattes arbeidsreiser med ca 5 % av utslippet.

De besøkendes transport skjer i hovedsak med privatbil og utslippet utgjør 95 % av totale utslipp, mens kollektivreiser bidrar med 5

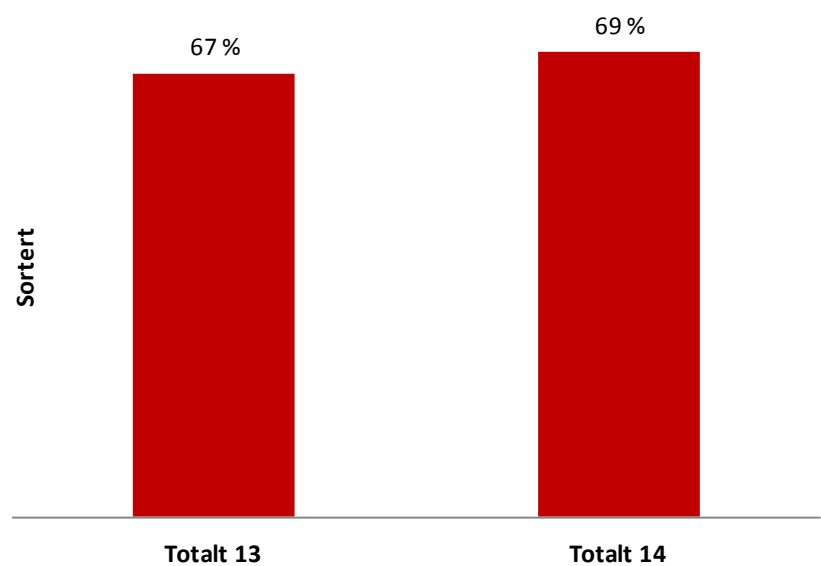

Figur 8: Utslipp fra transport fordelt på besøkende, ansatte og varetransport samt fordeling av utslippet på de besøkendes transportmiddelvalg.

5. Avfall

5.1 Mengder og sortering

Det ble levert 2 254 tonn avfall fra Sektor sine sentre i 2014. Det foreligger ikke rapporterte mengder ved to av sentrene. Sorteringsgraden er i gjennomsnitt på **69 %** for alle sentre i Sektor sin forvaltningsportefølje.

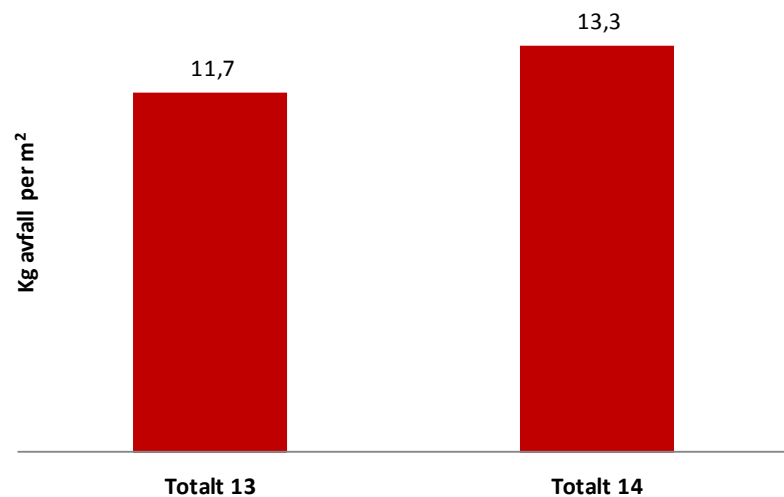

Figur 9: Sorteringsgrad avfall for Sektor

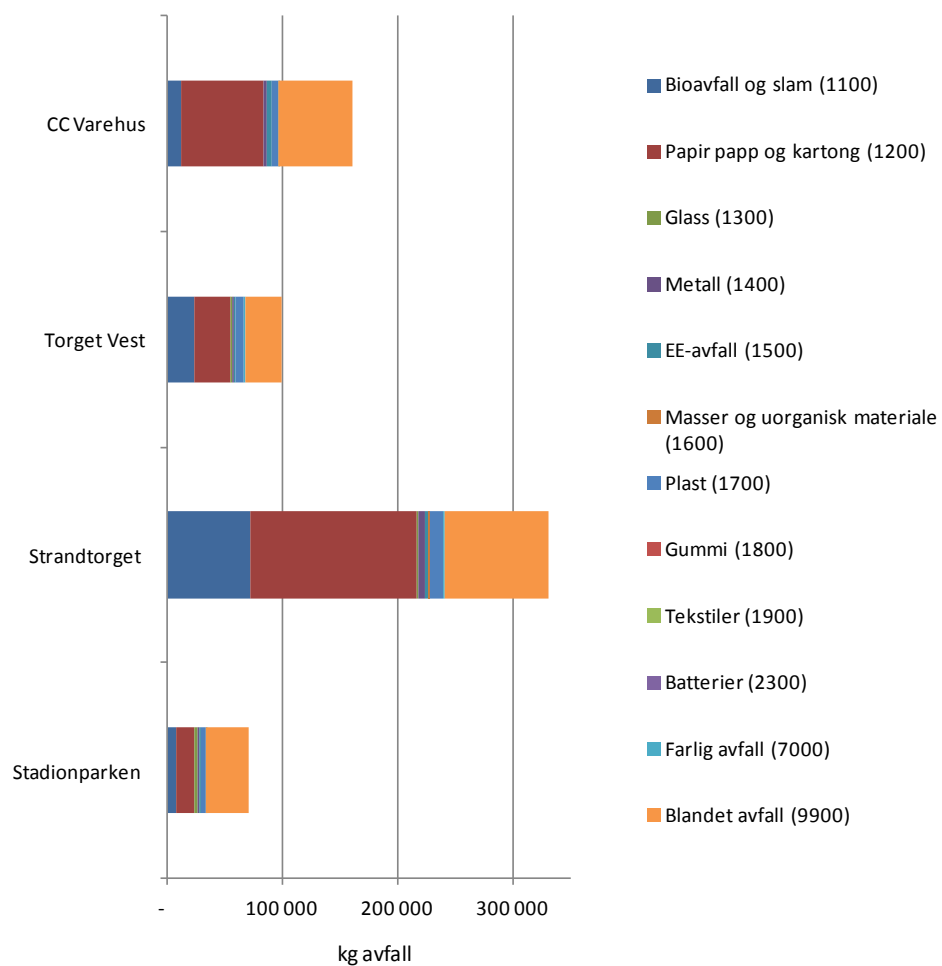
I figur 11 og 12 fremgår avfall fordelt på fraksjoner angitt som totalt antall kilo (kg) av hver fraksjon. De store gruppene er blandet næringsavfall og papir, papp, kartong.

Sektor ligger i 2014 noe over året før for ”produksjon” av avfall ”kg avfall per m²” (figur 10).

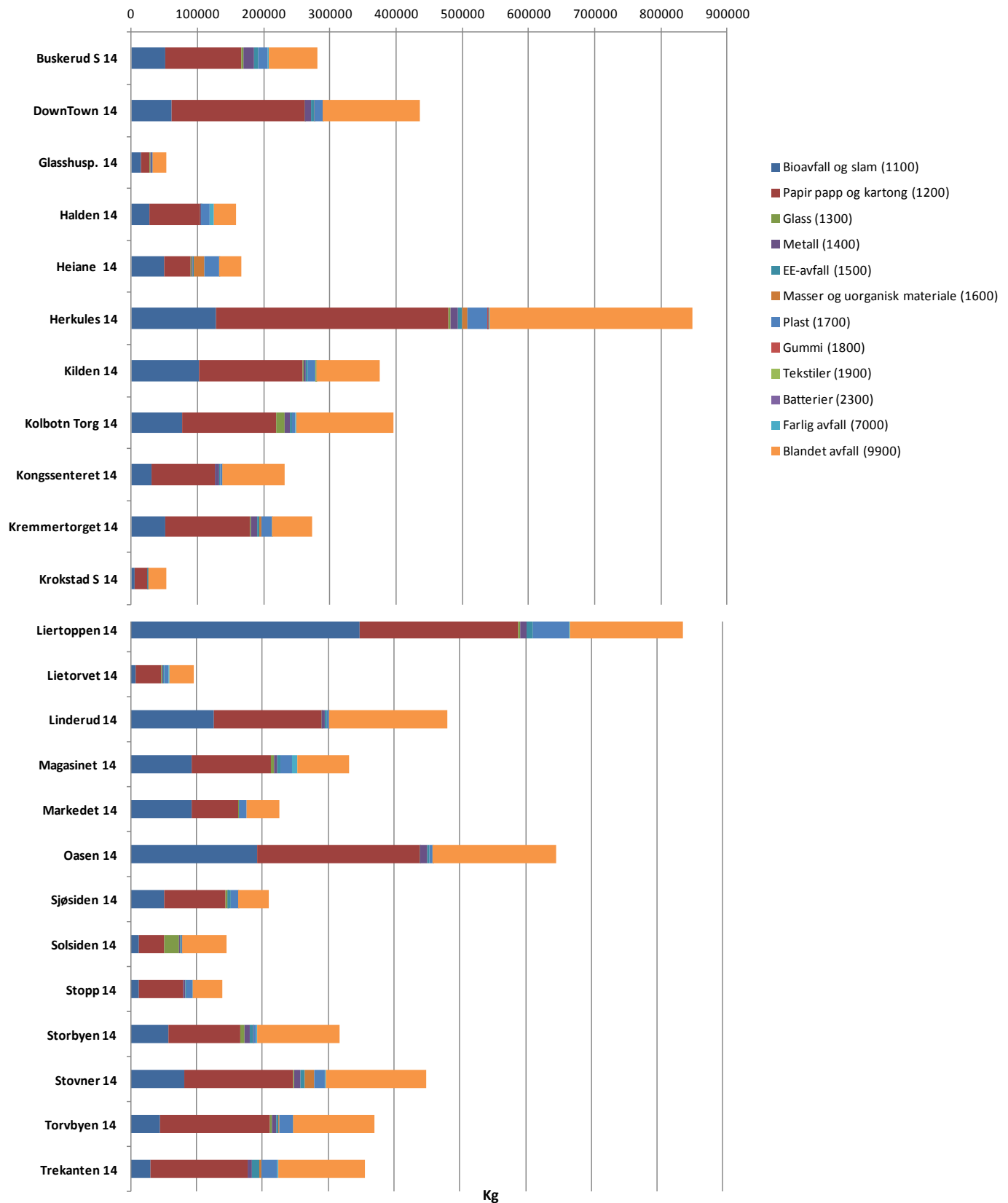
Det er gjennomført et betydelig arbeid i 2013 og 2014 for å få registrert avfall på fraksjoner, samt å øke antall fraksjoner det sorteres på. Tiltak for 2014 framgår i eget vedlegg.

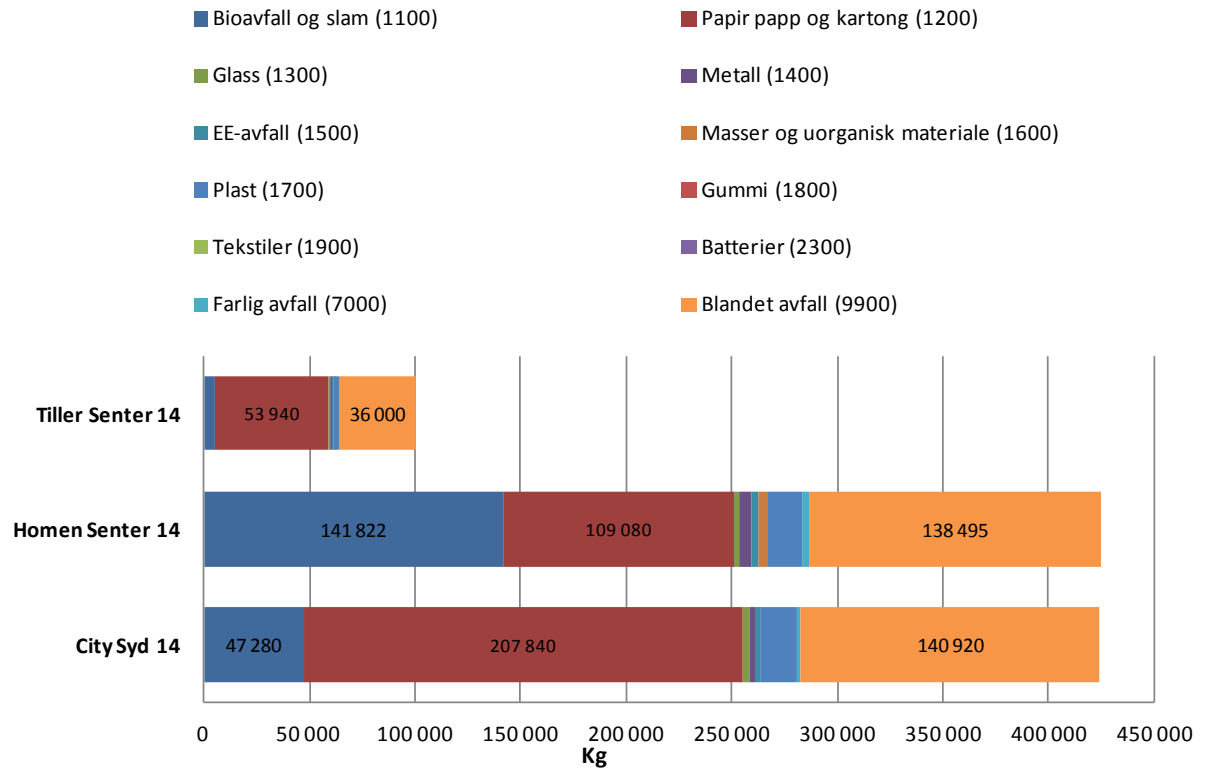
Figur 10: Avfall kg pr m² er 2014 er litt høyere enn året før

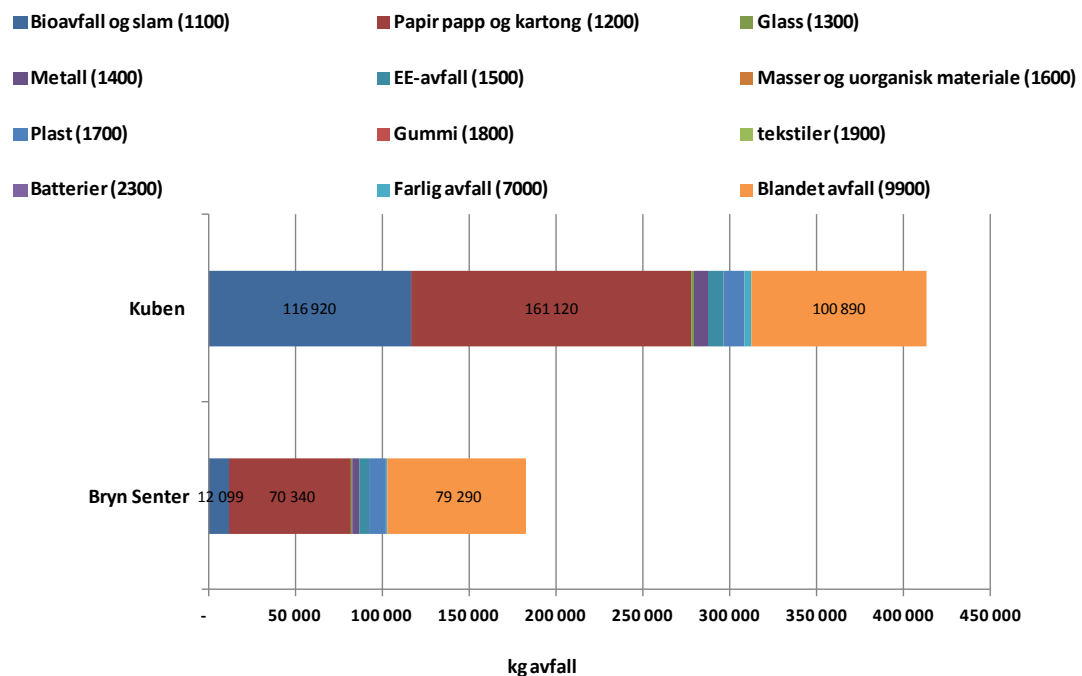
Figur 11: Avfall 2014 – NIAM, fordelt på sentre og fraksjoner (kg)

Figur 12: Avfall 2014 - Sektor eide, fordelt på sentre og fraksjoner (kg).

Figur 13: Avfall 2014 – Storebrand, fordelt på sentre og fraksjoner (kg).

Figur 14: Avfall 2014 – Salto, fordelt på sentre og fraksjoner (kg).

5.2 Tiltak avfall

Generelle mål og tiltak for avfall:

- Mål for sorteringsgrad for alle sentre samlet er 75%. Det er utarbeidet individuelle mål for hvert enkelt senter. De vil fremgå av egne miljørapporter for hvert senter.
- Sentrene som har nådd sorteringsgraden, 75% eller høyere, skal opprettholde denne.
- Matvarebutikkens avfall hentes inn til Energinet. (Sendes direkte fra renovatør.)
- Det er opp til det enkelte senter å iverksette tiltak

Det gis en beskrivelse av tiltak på de enkelte sentre i eget vedlegg.

6.Vann

Det er i 2014 tilgjengelige data på vannforbruk for alle eide og forvaltede sentre. Registrert forbruk er 314 800 m³, som er 0,43 m³ per m² bruttoareal (ekskl. parkering).

Tabell 1: Vannforbruk

	Sektor	
	Volum (m ³)	m ³ per m ² (bruttoareal ekskl. park)
1. kv 2014	314 800	0,43
2. kv 2014		
3. kv 2014		
4. kv 2014		
Totalt 2014		

Generelle tiltak vann

- Hvert senter detekterer et vannbesparende tiltak som gjennomføres i 2014. Tiltaket finansieres over driftsbudsjettet.

Tiltak for hver enkelt senter fremgår i eget vedlegg.

7.HMS

7.1 Friskhetsgrad

Vanligvis rapporteres det prosent sykefravær. I kvartalsrapporteringene er det valgt å snu på dette og isteden rapportere **prosent friskhetsgrad**. Et vesentlig mer positivt begrep som angir de ansattes grad av oppmøte/tilstedeværelse. Oppnådd friskhetsgrad for ansatte i SG totalt var i 2014 på **96,9 %**. Tilsvarende tall for senteransatte var **96,3 %**. Målet er at årsgjennomsnittet innen 2015 skal være bedre enn 97 %.

7.2 Internkontrollsystem – avvik og gjennomføringsgrad

Internkontrollsystemet er vesentlig i arbeidet med å forebygge uønskede hendelser og redusere risiko for alvorlige ulykker og skader. Sektor har et omfattende internkontrollsystem som krever opplæring og utførelse av kontrollrutiner. Det rapporteres på avvik og gjennomføringsgrad i hht. Planlagte antall kontroller og kontrollpunkter.

Internkontrollen omfatter blant annet brann, bygg, VVS og andre installasjoner. Eksempler på kontrollpunkter er branndører, rømningsveier, brannslukningsapparat og -slinger, sprinklersignal, nødlys, mv.

Det rapporteres ikke avvik og gjennomføringsgrad for driftsavdelingen i 2014, da sammenligning mellom sentrene ikke gir et rettferdig resultat. Det jobbes med FDV-web for å få en løsning som skal være entydig og sammenligning og sammenlignbar i 2015.

Sentrene har meget god kontroll på internkontroll, og det gjennomføres regelmessig kontroll av individuell gjennomføringsgrad.

Tabell 2: Internkontroll

Sektor	1.kv 14	2.kv 14	3.kv 14	Totalt 2014
Åpne avvik				
Lukkede avvik				
Planlagte oppgaver				
Utførte oppgaver				
Gjennomføringsgrad driftsavdeling				
Egenkontroll leietakere				64 %

7.3 Gjennomført førstehjelpskurs og brannøvelser

Det er gjennomført førstehjelpskurs siste 12 månedene for 390 av de ansatte i Sektor sine sentre. Det er i 2014 oppgitt gjennomført brannøvelser for 2.035 ansatte, og utstedt 4.775 kursbevis i grunnleggende brannvern opplæring.

Tabell 3: Brannøvelser, førstehjelpkurs og kursbevis

Sektor	Ansatte siste 12 mnd	
	2014	
Brannøvelser	2 035	
Førstehjelp	390	
Kursbevis	4 775	

Vedlegg

Vedlegg 1 Tiltak energibruk

Tabell 1: Påbegynt/gjennomførte tiltak 2014 (Kilde: Driftsledere/Evotek)

Senternavn	Gjennomførte tiltak i 2014
Buskerud Storsenter	- Nytt tidsur på varmekabler - Fokus på lysstyring, også hos leietakere.
DownTown	- Fokus på drift og styring av SD-anlegget
Glasshuspassasjen	- Har glasset inn terrassen på "Mon Ami", for å begrense trekk og varmetap.
Halden	Ingen definerte tiltak
Herkules	- Ny målestruktur er etablert
Heiane Storsenter	- Forbedret luftgjennomstrømning hos Elkjøp - Det ble montert en ny luft til luft-varmepumpe til treningssenteret - Montert flere seriemålere på tekniske anlegg og timeslogging av dette - Gjennomgang av målerstruktur og ombygging av tavle på Heiane Storsenter
Kilden Senter	Det skal gjennomføres en større utbygging av senteret, som også skal "Breeam"-sertifiseres. Det vil ikke bli utført andre tiltak før utbygging ferdigstilles, da prosjektet vil omfatte store deler av senteret
Kolbotn Torg	- Gjennomgang av tekniske anlegg og vannbåret varme-kjøle-anlegg - Byttet lys og lysstyring i p-hus, Tårnhuset(U1,U2 LED) - Byttet lys i trapperommene til LED, Sameiet Tårnhuset
Kongssenteret	- Installasjon av ny kjølemaskin, varmepumpe 60 kW og etablering av gjenvinning av overskuddsvarme fra Meny - Bygget et om ventilasjonsanlegg for å få bedre gjenvinning
Kremmertorget	- Kontinuerlig kontroll på ventilasjonsanleggene, tune inn automatikken. - Utbedre varmluftsportene ved inngangspartiene.
Krokstad senter	- Tidsur på ventilasjonsanlegg. - Nytt SD-anlegg
Lade	Ingen definerte tiltak
Liertoppen	- Byttet til energibesparende belysning i foodcourten - Oppussing av toalettområder med lavenergi'belysning - Monterte varmepumpeløsning for hele C-bygget som gir bedre innelima - Nytt ventilasjonsanlegg for restaurantene, mer energieffektivt
Lietorvet	- Bytte alle lys i fellesareal 1 etg til mer energieffektiv og riktigere lysstyrke/type. - Få kontroll på innetemperaturen - Gruppeskift på alle lyspærer i kjelleren - Fokus på grunnlast og få kontroll på dem
Linderud	- Gjennomført innregulering og justering av vannbåren varme - Ferdigstilt SD-anlegget
Magasinet Drammen	- Gjennomført kurs i energinett for å jobbe bedre med energioppfølgingen - Ny varmesentral
Marked	Ingen definerte tiltak
Oasen	- Overgang fra Entro til Energinet, og gjennomgang av målerstruktur
Sjøsidan	- Gjennomført ENØK-analyse på senteret - Vurdere ny gjenvinningsløsning for å få bedre energiforbruk og innelima - Utskifting til LED-lys i fellesareal
Solsiden	- Programmering av SD-anlegg for å få kontroll på mindre tekniske installasjoner som varmevifter etc. - Montere frekvensomformer på et ventilasjonsanlegg
Stopp	- Byttet ventilasjonsanlegg og installert SD-anlegg
Storbyen	- Byttet styring på fire ventilasjonsanlegg, får å optimalisere funksjonene i henhold til dagens drift - Konvertert 300 halogenspotter til LED - Etablere timesavlesning av flere målere - Fokus på senterets grunnlast, for å begrense denne
Stovner	- Vurdering av nytt SD-anlegg - Gjennomgang av effektopper og vurdering av tiltak
Torvbyen	Ingen definerte tiltak
Trekanten	- Montert 4 stk Led lamper på skilttårn. - Monterer Ledlamper på plan 1 - Montert bevegelsesdetektorer i bakganger - Fjerner 160 stk spotter plan 1

	- Nye elektriske varmtvannsberedere, som kan gå uavhengig av elkjelen. - Ny frekvensstyrt pumpe for varmtvannet
Holmen Senter	- Utbedre SD-anlegget med blant annet styring av gatevarme og panelovner i tak. - Lagd komplett énlinjeskjema over det elektriske anlegget - Forbedret driftstider med det nye SD-anlegget
Tiller torget	Ingen definerte tiltak - Gjennomføre ombygginger
City Syd	- Bytte utendørs skilt til energivenlig type - Gjennomgang av lyssensorer og tidsur koplet opp mot utebelysningen på parkeringsplassen
CC Drammen	Oppgraderte alle ventilasjonsanlegg og tekniske rom som ikke blir berørt av eventuell ombygging Montert en varmepumpe som dekker 60 % av behovet for varme og kjøling
Stadionparken	Ingen definerte tiltak
Strandtorget	Optimalisert driftstider og temperaturer på Festningen Nytt ventilasjonsanlegg i dagligvarebutikken med gjenvinning fra egne tørrkjølere. Montert effektbryter som begrenser to ventilasjonsanlegg ved angitt effekt
Torget Vest	Gjennomgang av fjernvarmeforbruket og optimalisere driftstidene for tekniske anlegg Nye og optimaliserte isvannsmaskiner
Brynsenteret	Ingen definerte tiltak
Kuben	- Oppgradert noe eksisterende belysning i fellesareal til LED

Tabell 2: Planlagte/påbegynte tiltak 2014 (Kilde: Driftsledere/Evotek)

Senternavn	Planlagte tiltak i 2014
Buskerud Storsenter	Det skal gjennomføres en større ombygging av senteret, som også skal "Breeam"-sertifiseres. Det vil ikke bli utført andre tiltak før utbygging ferdigstiles, da prosjektet vil omfatte store deler av senteret
Down Town	- Utvidelse av et ventilasjonsanlegg, slik at det blir bedre innelima i 2. etg syd
Glasshuspassasjen	- Utskiftning av lysarmaturer i fellesareal og styring av dette
Halden	- Skal bytte belysning i fellesareal til LED - Vurdere seriemåling av tekniske anlegg og fellesareal for bedre kontroll på energibruken
Herkules	- Gjennomgang av målestruktur og timesavlesning av tekniske anlegg - Justert tidsur på belysning i fellesareal og p-hus ved elkjøp
Heiane Storsenter	- Skifte ut varmtvannsbereder på 300 l - Utskiftning av 90 vinduer i Heianegården - Bytte til LED i utvendig belysning
Kilden Senter	Det skal gjennomføres en større utbygging av senteret, som også skal "Breeam"-sertifiseres. Det vil ikke bli utført andre tiltak før utbygging ferdigstiles, da prosjektet vil omfatte store deler av senteret.
Kolbotn Torg	- Ferdigstille gjennomgang av tekniske anlegg og vannbåret varme-kjøle-anlegg - Definere en tiltaksplan for tekniske anlegg og styring av dette
Kongssenteret	- Etablere lysstyring i fellesareal - Bytte ytterligere én kjølemaskin - Etablere rensing av vann på primær og sekundær side av kjølekrets
Kremmertorget	- Kontinuerlig kontroll av ventilasjonsanleggene, tune inn automatikken. - Oppfølging og optimalisering av gjenvinningsløsning fra Meny og kjølemaskiner
Krokstad senter	Det skal gjennomføres en større ombygging av senteret, som også skal "Breeam"-sertifiseres. Det vil ikke bli utført andre tiltak før utbygging ferdigstiles, da prosjektet vil omfatte store deler av senteret
Lade	- Flytte avtrekkskanal for å kunne gjenvinne varmen som ligger latent under glassovebygget
Liertoppen	- Vurdere å gjenvinne overskuddsvarme i bygg - Montere varmepumpeløsning i bygg B som i bygg C, dette vil gi bedre inne klima for butikkene - Bytte panoramaisen i bygg B, får ny og mer energieffektiv heis. (vedlikehold)
Lietorvet	- Etablere SD-anlegg for eksisterende tekniske anlegg. På denne måten vil man få optimalisert driften
Linderud	- Gjennomføre kurs i energinett, for å få enda bedre energioppfølging på senteret
Magasinet Drammen	- Nytt SD-anlegg for å styre anleggene bedre
Markedet	- Ny kjølemaskin, med muligheter for gjenvinning av overskuddsvarme til forbruksvann og ventilasjonsanlegg - Vurdere nye plater i glasskuper i fellesareal med bedre u-verdi
Oasen	- Ny varmesentral med gjenvinning fra Meny, Kiwi og egne kjølemaskiner

Sjøsiden	- Ferdigstille utskiftning til LED-lys i fellesareal - Vurdere utskiftning av lys og styring i garasjen - Ny kjølemaskin med varmegjenvinner og etablere høyere gjenvinning fra avkast på hovedventilasjonsanlegget
Solsiden	- Sjekk luftmengder Bassengtomba, og deretter vurdere et vindfang. - Vurdere tiltak ved hovedinngangen ved Meny
Stopp	Total fornyelse av tekniske anlegg: Nye ventilasjonsanlegg, varmepumper, elkjel og forbedret gjenvinning fra Meny
Storbyen	- Konvertert flere halogenspotter til LED - Optimalisere styringskurven fra fjernvarmeselskapet - Etablere energimåling på gjenvunnet varme fra dagligvare - Fokus på leietakernes grunnlast
Stovner	- Etablere sentral styring av lys i parkeringshuset
Torvbyen	- Optimalisere SD-anlegget - Vurdere å bytte glass i hele overbygget, dette vil føre til bedre og mer stabilt innneklima - Ved eventuell ombygging i 3. etg, oppgradere og fornye ventilasjonsanlegg
Trekanten	- Etablere frekvensstyring av et ventilasjonsanlegg i bygg F - Bytte lysarmatur til LED i trappesjakter
Holmen Senter	- Skal bygge om hovedventilasjonen i ANS 2 - Skal gjennomføre et prøveprosjekt med LED-lys i P-hus - Skal styre lyset i parkeringshuset avhengig av tid på året (vinter/sommer)
Tiller torget	- Fordele lyset på flere kurser slik at det kan styres etter senterets drift uavhengig av serveringssteder. - Vurdere utkobling av nattlys - Styring av lys i p-hus - Utbedre feil på måling av gjenvunnet energi fra Meny
City Syd	Ingen definerte tiltak
CC Drammen	Redusert temperatursettpunkt for oljefyren, slik at den kun starter kun når varmepumpen ikke klarer å levere nok varme Utbedret mangler på varmepumpene, for å utnytte energien fra disse bedre
Stadionparken	Optimalisere driften av de tekniske anleggene
Strandtorget	Byttet til en roterende varmegjenvinner. Gjenvinningsgrad økes fra 55% til 80%. Bytte ytterligere én roterende gjenvinner i løpet av 2014 Bytte én kjølemaskin Hente resterende overskuddsvarmen fra dagligvarebutikken Oppgradere noen ventilasjonsanlegg for optimalisert drift med nye installasjoner"
CC Drammen	Redusert temperatursettpunkt for oljefyren, slik at den kun starter kun når varmepumpen ikke klarer å levere nok varme Utbedret mangler på varmepumpene, for å utnytte energien fra disse bedre
Brynsenteret	- Vurdere å bygge om ventilasjonsanlegg til roterende gjenvinning - Vurdere hurtigporter til garasjen
Kuben	- Etablere timesavlesning av alle målere på bygget til Energinet - Oppgradere resterende belysning i fellesareal - Oppgradere nød- og ledelys til LED - Etablere to EL-bil- ladestasjoner

Vedlegg 2 Tiltak avfall

Tabell 3 : Tiltak for å øke sortering og redusere avfallsproduksjon

	Gjennomførte tiltak 2014	Planlagte tiltak 2014
Buskerud Storsenter	Endring av logistikk i avfallsrommene for å få bedre organisering Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere"	Endring av logistikk i avfallsrommene for å få bedre organisering Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere"
DownTown	Ny avfallsinstruks i avfallsrommene (bilder og beskrivelser)	Vurdere tiltak for å forbedre sorteringsgraden Etablere blant annet avfallsinstrukser og flere fraksjoner

	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere"
Glasshuspassasjen	Opprettet ny fraksjon for hardplast Registrere alle avfallsmengdene som tilhører senteret Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Gjennomføre opplæring og oppfølging av alle leietakerne
Halden	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Registrere avfallet til Matkroken, slik at sorteringsgraden blir korrekt Utnytte plassen for å få på plass sortering av noe trevirke Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Herkules	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Øke antallet fraksjoner i avfallsrommene Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Heiane Storsenter	Nye komprimatorer øker kapasiteten i miljørommet Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Kilden Senter	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Det tilkommer et nytt kjølerom for håndtering av matavfall med det nye byggeprosjektet Vurdere å sette opp egen komprimator til papir
Kolbotn Torg	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Registrere alle avfallsmengder på senteret Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere"
Kongssenteret	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Kremmertorget	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Ny plastpresse for økt kapasitet Legge til rette for god merking av avfallsrom og fraksjoner Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Krokstad senter	Endring av logistikk i avfallsrommene for å få bedre organisering Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Endring av logistikk i avfallsrommene for å få bedre organisering Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Lade	Butikkene organiserer dette på egenhånd	Butikkene organiserer dette på egenhånd
Liertoppen	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	1/3 av miljørommene fornyes med bedre løsninger og organisering i forhold til eksisterende Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Lietorvet	Tema på frokostmøtene på senteret Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Linderud	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Registrering av alle avfallsmengder på senteret for å få riktige tall"
Magasinet Drammen	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Markedet	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Oasen	Organiserte miljørommet bedre med flere fraksjoner og egen miljøkontainer Ny komprimator for plastemalasje, og delt opp i flere plastfraksjoner Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere"	Oppdatere avfallsrommene med instruksjoner for sortering og informasjon Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Etablert en sorteringsstasjon for spesialavfall: lypærer, batteri, lysrør, frityrolje og maling, dette gjør det enklere for leietakerne å sortere
Sjøsidan	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Utvidet avfallsrommet med to fraksjoner: EE-avfall og hardplast	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Solsiden	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Det er satt opp to nye komprimatorer for restavfall og papp. Dette øker kapasiteten til senteret. Leietakerne skal engasjeres i arbeidet med å skille ut plast fra restavfallet.
Stopp	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere

	kere	
Storbyen	Fokus på miljøstasjonen og organisere denne best mulig Rommet er pusset opp, merket og avfallsplan er på plass	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Skille ut hardplast som egne fraksjoner
Stovner	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Arbeide for å oppnå senterets mål om en sorteringsgrad på 68% i løpet av 2014 Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Torvbyen	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Trekanten	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Registrere avfallsmengdene for Meny i 2014 Registrere avfall som ligger utenfor renovasjonsavtale Dette er også tema på flere frokostmøter og leietakerne involveres
CC Varehus	Oppfølging opp opplæring av leietakere Fokus på å ha orden og struktur i avfallsrommet	Utnytter plassen optimalt i miljørommet Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Stadionparken	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Strandtorget	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Torget Vest	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Ny sorteringsveileder for miljørommet	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Holmen Senter	Kartlagt avfallsrommets svakheter Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Skal bygge om miljørommet, slik at det blir mer brukervennlig for leietakerne Kartlegge leietakernes avfallsfraksjoner og tilpasse instruksjoner for dette Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Tiller Torget	Har skiftet komprimator, for bedre kapasitet og håndtering av restavfall Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Registrere hele senterets avfall for å få korrekte avfallsmengder og sorteringsgrad
City Syd	Endring av logistikk i avfallsrommene for å få bedre organisering	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere
Brynsenteret	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere	Fokus på oppfølging og opplæring av leietakere Bedre merking av avfallsrommet Lage avfallsinstruks
Kuben	Bedre kontroll på riktige avfallsmengder Fått på plass en komprimator for myk plast, dette øker kapasiteten i avfallsrommene"	Oppfølging opp opplæring av leietakere Opprettholde sorteringsgraden på minimum 73%

Vedlegg 3 Tiltak vann

Tabell 4: Tiltak for å redusere vannforbruket

	Gjennomførte tiltak 2014	Planlagte tiltak 2014
Buskerud Storsenter	Ingen definerte tiltak, det kommer med utbyggingen	Ingen definerte tiltak, det kommer med utbyggingen
Down Town	Ingen definerte tiltak	Ingen definerte tiltak
Glasshuspassasjen	Det har vært fokus på senterets vannforbruk. Leietakerne har gjennomført tiltak på sine vannforbrukende apparater.	Rutiner er skjerpet for kontroll av mulige lekkasjer på senterets vann-nett
Halden	Ingen definerte tiltak	Vurdere timesmåling av hovedvannmåler på bygget Vurdere vannreducerende vannreducerende armatur i senteret
Herkules	Ingen definerte tiltak	Justert trykket på vannkurs
Heiane Storsenter	Ukentlig registrering av alle vannmålere i Energinet	Timeslogging av flere vannmålere
Kilden Senter	Ingen definerte tiltak, det kommer med utbyggingen	Ingen definerte tiltak, det kommer med utbyggingen
Kolbotn Torg	Montert vannreducerende ventiler på armatur i fellesarealene	Arbeid med fontenen for å begrense vannforbruket
Kongssenteret	Ingen definerte tiltak	Vannbesparende tiltak på toaletter
Kremmertorget	Magnetventiler koblet til belysning i toalettområdet, vanntilførselen stopper automatisk når lyset slukker Bevegelsessensor på alle armaturer	Ingen definerte tiltak
Krokstad senter	Ingen definerte tiltak, det kommer med utbyggingen	Ingen definerte tiltak, det kommer med utbyggingen
Lade	Oppfølging og synliggjøring av vannforbruket ovenfor leietakerne	Montere vannreducerende armatur i felles toalett
Liertoppen	Pusset opp toalettområder med berøringsfrie armaturer og vannbesparende toaletter Montert vannreducerende armatur i fellesarealene"	Vurdere timesavlesning på hovedvanninntakene
Lietorvet	Montert vannreducerende armatur i fellesarealene	Montere vannreducerende armatur i resterende deler av senteret
Linderud	Ingen definerte tiltak	Timesavlesning på vannforbruket for å avdekke avvik ved normalt drift Bytte automatikken på akvariet for å få bedre kontroll på vannforbruket"
Markedet	Ingen definerte tiltak	Vurdere timesavlesning på hovedvanninntaket
Magasinet Drammen	Ingen definerte tiltak	Ingen definerte tiltak
Oasen	Ingen definerte tiltak	Berøringsfrie og vannbesparende armatur i fellesareal
Sjøsidan	Ingen definerte tiltak	Vurdere timesavlesning på hovedvanninntaket
Solsiden	Ingen definerte tiltak	Skille ut restaurantene med egne vannmålere for tettere oppfølging av dette
Stopp	Ingen definerte tiltak	Vurdere timesavlesning på hovedvanninntakene
Storbyen	Kartlegging av vannforbruket og tiltak for å begrense dette	Etablert timesmåling av hovedinntakene Montert vannreducerende armatur i fellesarealene Magnetventiler koblet til belysning i toalettområdet, dette stopper vannet når lyset slukkes
Stovner	Ingen definerte tiltak	Kartlegge vannforbruket på senteret og fordeling av kostnader Kartlegge tekniske anlegg som kjøler med nettvann, og vurdere ulike tiltak knyttet til dette
Storbyen	Fokus på å følge opp vannforbruket Fotoceller på alt av forbruksvann i fellesareal	Ingen definerte tiltak
Trekanten	Montert sparedyser på 25 stk vasker	Ingen definerte tiltak
CC Varehus	Montert vannreducerende armatur i fellesarealene	Ingen definerte tiltak
Stadionparken	Ingen definerte tiltak	Ingen definerte tiltak
Strandtorget	Kontinuerlig oppfølging av vannforbruket, for	Ingen definerte tiltak

	å begrense mengdene	
Torget Vest	Montert vannreducerende armatur i fellesarealene	Ingen definerte tiltak
Holmen Senter	Månedlig kontroll av vannkraner og sisterner hos leietakere	Timesavlesning på vannforbruket for å avdekke avvik ved normalt drift
Tiller Torget	Oppfølging og opplæring av leietakere	Opprette rutiner for å sjekke serveringssteder og fellesareal for unødvendig vannforbruk Vurdere timesmåling av hovedvannmåler på bygget
City Syd	Ingen definerte tiltak	Vurdere timesavlesning på hovedvanninntaket
Brynsenteret	Ingen definerte tiltak	Montere vannreducerende ventiler på kranene i toalettanlegget Vurdere timesavlesning på hovedvanninntaket Vurdere ombygging av nettvanskjøling av kjøll og frys for å koble på isvannskrets.
Kuben	Montert vannreducerende ventiler på armatur i fellesarealene	Ingen definerte tiltak

For **Sektor Gruppen** er miljøarbeid en naturlig integrert del av måten vi jobber på, enten det er i et utviklingsprosjekt, eller den daglige driften av alle kjøpesentrene i vår portefølje. I dette arbeidet måles, registreres og kartlegges energibruk, persontransport, varetransport, avfallshåndtering, vannforbruk og IK/ HMS-forhold. Vi kaller det Grønt Lederskap.

Sektor Gruppen har forpliktet seg til å jobbe etter internasjonale standarder som Breeam Nor, Breeam Nor In use og ISO 14001. Dermed starter arbeidene med miljøspørsmålene allerede i forbindelse med byggeprosessen, og som en naturlig del av den daglige driften. Målet er å oppnå kontinuerlig forbedring av egen miljøprestasjon.

Målsettingene i vår miljøstrategiplan er tydelige og følges opp av miljørapporter hvert kvartal. Her synliggjør vi vårt CO2 avtrykk, der vi har satt som målsetting å ha redusert vår påvirkning av Co2 utslipp med 20 prosent innen 2015.

I perioden 2010 til 2014 har vi en målsetting om å redusere energiforbruket med 15,3 GWh. Videre er vårt mål å kildesortere minimum 12 fraksjoner med en sorteringsgrad på 75 prosent innen 2015. Da skal vi også ha forbedret vår miljøsertifisering til Breeam Nor, Breeam Nor In use og ISO 14001.

KONTAKTPERSONER:

BILL ENGENSESS

Teknisk sjef

Tlf 23 28 27 12

Mob 90 52 56 53

bill.engeness@sektor.no

MAGNE ERIKSEN

Teknisk sjef

Tlf 23 28 27 10

Mob 41 67 83 01

magne.eriksen@sektor.no

CALLE EVENRUD

Teknisk sjef

Tlf 23 28 27 13

Mob 94 84 01 51

calle.evenrud@sektor.no

KJØPESENTEROVERSIKT

Bryn Senter Senterleder: Sasha Valdez Ytternes Tlf: 92 66 11 36 www.brynsenter.no	Glasshuspassasjen Senterleder: Mona Ridder-Nielsen Tlf: 90 14 08 22 www.glasshuspassasjen.no	Kilden Senterleder: Marianne Lerfall Tlf: 90 75 17 03 www.kilden.no	Liertoppen Senterleder: Ingunn Brekke Tlf: 91 10 68 52 www.liertoppen.no	Markedet Senterleder: Arild Kildal Olsen Tlf: 47 46 44 54 www.markedet.com	Stadionparken Senterleder: Inger O. Egeland Tlf: 46 41 74 57 www.stadionparken.no	Torget Vest Senterleder: Sissel Haug Tlf: 32 21 30 00 www.torgetvest.no
Buskerud Storsenter & Krokstad Senter Senterleder: Trond Anke Tlf: 40 03 88 02 www.buskerudstorsenter.no	Halden Storsenter Senterleder: Daniella Mossberg Tlf: 41 31 55 30 www.haldenstorsenter.no	Kolbotn torg Senterleder: Therese Myhre Holth Tlf: 92 43 31 67 www.kolbotntorg.no	Lade Senterleder: Ingeborg Tveit Tlf: 47 24 07 37 www.sektor.no	NAF-Huset Senterleder: Ingeborg Tveit Tlf: 47 24 07 37 www.naf-huset.no	Stopp Tune Senterleder: Kamilla Aagaard Tlf: 99 44 53 67 www.stopp.no	Torvbyen Senterleder: Morten Huth Tlf: 41 61 24 58 www.torvbyen.no
CC Drammen Senterleder: Sissel Haug Tlf: 32 89 21 15 www.ccvarehus.no	Heiane Storsenter Senterleder: Terje Bærtveit Tlf: 41 14 79 82 www.heianestorsenter.no	Kongssenteret/Brusenteret Senterleder: Lasse Ellingsen Tlf: 90 17 80 28 www.kongssenteret.no	Lietorvet Senterleder: Thomas Aasland Tlf: 91 14 28 13 www.lietorvetsenter.no	Oasen Senterleder: Eva Nielsen Tlf: 92 09 57 51 www.oasen-senter.no	Storbyen Senterleder: Annette Kay Tlf: 97 06 50 40 www.storbyen.no	Trekanten Senterleder: Mette Kiilerich-Hansen Tlf: 97 74 06 51 www.trekanten.no
City Syd Senterleder: Finn Dybdalen Tlf: 91 51 51 14 www.citysyd.no	Herkules Senterleder: Ronny Sundvall Tlf: 98 25 86 25 www.herkulessester.no	Kremmertorget Senterleder: Martin Haugen Tlf: 91 72 27 89 www.kremmertorget.no	Linderud Senter Senterkontor Tlf: 22 72 76 00 www.linderudsenter.no	Sjøsiden Senterleder: Ingrid M. Gran Tlf: 48029710 www.sjosidenhorten.no	Stovner Senter Senterleder: Jo Espen Eriksen Tlf: 92 61 30 65 www.stovnrsenter.no	Tillertorget Senterleder: Ann Kristin Oldervik Tlf: 72 89 88 00 www.tillertorget.no
Down Town Senterleder: Bent Rosenborg Tlf: 90 06 00 27 www.downtownsenter.no	Holmen Senter Senterleder: Tanja Venheim Østensen Tlf: 92 21 10 07 www.holmensenter.no	Kuben Senterleder: Anne Trine Høibakk Tlf: 93 45 28 77 www.kubensenter.no	Magasinet Drammen Senterleder: Lennarth Georg Nilsen Gryting Tlf: 32 21 39 92 www.magasinetdrammen.no	Solsiden Senterleder: Heidi Steen Tlf: 92 42 21 73 www.solsidensenter.no	Strandtorget Senterleder: Erik C. Skjellerud Tlf: 91 69 97 10 www.strandtorget.no	

SAMARBEIDSPARTNERE:

CIVITAS

